

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četr leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovn. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Naše misli zastran direktnih volitev.

Federalistična stranka po vseh deželah se strinja v tem, da se neposrednih volitev v drž. zbor udeleži, in scer zato, ker hoče s tem zabraniti, da se namesto federalistov ne volijo ljudje, ki bi, zatajivši deželne in narodne pravice, ustavakom gospodstvo še bolj utrdili.

S federalistično stranko se moramo tudi mi Slovenci na volišče podati ter napeti vse moči, da v njenem smislu prave poslance v drž. zbor volimo. — Po novi postavi direktnih volitev bode Štajarsko v drž. zboru štelu 23 poslancev; 4 iz velikega posestva, 8 iz mest in trgov, 2 iz kupčijske in obrtnijske zbornice, 9 iz kmetjskih občin. Trije zmed teh spadajo na slov. kmetjske občine.

Ni nam danas namen in tudi volja ne, volilni nagovor napisati, kar je itak zabadava, ker le malokdo to bere, še manj pa kdo k srcu si vzame. Povemo le, kar je dozdej velika napaka pri volitvah bila, da namreč volilnih odborov nismo imeli, kateri bi bili kažipot zbeganemu ljudstvu, ktero si samo pomagati ne more. Za srečen uspeh prihodnjih direktnih volitev je treba v vsakem volilnem okraju sestaviti odbor modrih in delalnih mož, ki bodo vse storili, da se volitev srečno zvrši.

Odborov prvo, poglobitno delo bode, postaviti za okraj kandidata, ki največ zaupanja pri volilcih ima. Pri izbiranju kandidata bodi povsod ravnilo: ako le mogoče, deželnega poslanca tudi za kandidata v drž. zbor postaviti. Le če bi kateri morebiti popolnega zaupanja v dotičnem okraju ne imel, se naj poišče drug, zanesljiv mož. Da so pa dež. poslanci ob enem tudi drž. poslanci, je priporočati zato, ker bi se sicer pri direktnih volitvah lahko prigodilo, da pride v drž. zbor mož, ki v političnih, državnopravnih rečeh drugače misli, kakor naši deželni poslanci, kar bi bilo nevarno in pogubno.

Govori se po časnikih tudi o nekem „osrednem volilnem odboru“, kateri bi za vse slovenske okraje kandidate postavil. S tem predlogom se ne moremo sprijazniti, in scer zato ne, ker je v vsakem okraju dovolj politično zrelih mož, da si izberejo kandidata, ki jim najbolj sodi, osredni odbor pa v posameznih okrajih sam le malo ali prav nič storiti ne more, da nasvetovanemu kandidatu k zmagi pripomore. Če pa še osredni odbor, kakor se je to žalibog že zgodilo, kandidata nasvetuje, kateri dotičnemu okraju všeč ni, ali pa celó nasproti dela nasvetovanemu kandidatu, napravi že iz začetka razpor, ki ima vsikdar žalostne nasledke. Naj se osredni odbor za vso Slovenijo osnuje, kandidatov pa naj ne imenuje, marveč sprejme vsacega, ki si ga dotični okraj sam postavi. Osrednemu odboru pripadalo bi pa važno delo, da skrbi o pravem času okr. volilnim odborom za tiskovine, oglase, poduke ali tudi za potrebne stroške; da odgovarja na stavljena vprašanja in daje potrebne nasvete. Okrajni odbori naj bodo, kolikor je to mogoče, na središču vsakega volilnega okraja; središče si naj domoljubi sami izberó. Kjer so politiška društva, se bo gotovo vse storilo, kar je potrebno, da ljudje zvedó, za kaj da gre, in koga treba voliti.

Eno stvar še naj ob koncu omenimo. Mno-goletne ustavne homatije so rodile pri nas kakor po drugod nekako otrpnost in malomarnost, ker se vrh mnogokratnih volitev stvar k dobremu obrnola še ni. Ljudje so vednih volitev do grla siti ter pravijo: „Čemu bi še volili, saj je vse zastoj!“ Prijatelji, nikar tako ne govorimo! V Avstriji gre že več let sem za to, da si pridobijo posamezne dežele več pravic, tako da bode vsak narod proti potujčevanju zavarovan, da uživa kat. cerkev popolno svobodo, da si dežela vso upravo tako uravna, kakor se njenim razmeram najbolj prilega. Temu nasprotujejo ustavaki, ki hočejo iz dunajskega državnega zbora zapovedovati deželam

in narodom, kat. cerkvi, šoli in vsakej človeški družbi. Vojskuje se federalizem s centralizmom. Po neposrednih volitvah je prtrgana zadnja nitka, ki je še vezala posamesne dežele z osrednim zastopom v drž. zboru! Po neposrednih volitvah sestavljeni drž. zbor ne bi več v nobeni zvezi bil z deželnimi zbori, in državni poslanci se zamorejo celó druge poti držati kakor je ona, ktere se držé deželni poslanci z ozirom na pravo korist dežele in deželanov.

Boj med federalizmom in centralizmom se pa ne dá naenkrat skončati, — skončal se sploh poprej ne bo, dokler se ljudje ne zavedó, da je res najboljše, kar federalisti hočejo, da so namreč dežele in narodi v njih v vseh, javno življenje zadevajóčih stvareh samostalni, ne pa podvrženi državnemu zboru, v katerem slučajna večina odločuje v najvažnejših rečeh. Ta zavedenost se je v novejšem času na vse strani tako razširila, da je pri vsej enostranosti nove volilne postave mogoče zmagati federalistom. Na naši strani bode odslej več poslancev iz Galicije, vsi oni namreč, katerih najnovejši minister dr. Ziemalkovski ne zapelje na krivo pot. — V državni zbor pridejo tudi, kakor vse kaže, vrlí Čehi, da pomagajo zmagati centralizem. Tirolci in Predarlčani so naši zvesti zavezniki. Dalmatinci še sicer zdaj pobirajo stopinje za ustavaki; toda upati smemo, da sedanji dalmatinski poslanci več voljeni ne bodo, ker so vsled svojega krivega postopanja občno nevoljo v domovini vzbudili. — Zaveznikov imamo slednjič po vseh drugih nemških deželah, katerih bode gotovo vsaka vsaj nekoliko federalistov v drž. zbor volila. Zmaga federalistov ni toraj nemogoča stvar.

To čutijo tudi naši nasprotniki — centralisti, zatorej delajo na vse kriplje, da si zmago zagotovijo. In v tacih razmerah bi mi zdaj roke križem držali? — Nikogar motiti ne sme, da je postava dir. volitev najvišje potrjenje dobila. S tem ni rečeno, da mora odslej pri tem ostati, kar so ustavaki sklenoli. — Deputaciji Mariborčanov, ki so se med drugim tudi za potrjenje dir. volitev na Dunaj zahvalit šli, so rekli cesar blizo tako-le: „Upam, da se bode po volilni prenapredbi pot našla do poravnanja in sprave, in nič bolj ne želim, kakor da bi volilna prenapredba Avstriji v blagor služila.“ S tem priznava vladar, da je poravnanja in sprave med narodi in deželami potreba, v tem ko si centralisti domišljujejo, da nastopijo po dir. volitvah gospostvo za ves bodoči čas!

Slovenci sami — seveda — federalizma ne moremo na noge spraviti, toda pomagali bomo zdatno, da nastopi zaželeni čas sprave med narodi, ako namreč po pametni volitvi podpremo federaliste drugih dežel!

O prenapredbi srenjskih zadev.

VII.

Poglejmo zdaj liberalne pridobitke in posebe še „svobodno srenjo kot podlago svobodnej državi.“ V občé je stanje takošno, da pri mnogih oblastnijah, instancijah, nadglednih organih, uredbah, postavah in postavnih dodatkih dostikrat niti gosposke več ne vedó, na katero stran krenoti, da se prava pot pogodi.

Srenja imela je poprej enega gospoda, zdaj ima tri, oziroma štiri: politiško gosposko, okrajni zastop, okr. šolsko svetovalstvo in deželni odbor (dež. šol. svet); vsaka teh gosposk ima posebnih pravic, po katerih zamore srenje žokati in strahovati. — Vse toži, da srenje nič ne storijo; dež. odbor toži, da polit. gosposke premalo storijo, dež. zbor se pritožuje, da so okrajni zastopi za nič in je devlje pod ostro nadzorstvo pol. gosposk, srenje pa pod nadzorstvo okr. zastopov. In tako žoka, nadzoruje in popravlja gosposka gosposko.

Temu se tudi čuditi ni; več ko je namreč gosposk, menj se zgodi, ker je druga drugej na potu ter se druga na drugo zanaša. Največ še delajo advokati in notarji — seveda zá-se — in pa davkarije. Bog vari, da bi jim to sposnašali; drugače ravno biti ne more, kajti bolj ko ljudstvo obožava — in to največ po krivi upravi — več imajo tudi advokati in davkarije in druge oblastnije opraviti. — Ubogi, od davkarije in drugih oblastnij stiskani kmet, ne dobivši nikjer pomoči, teče v hranilnico ali pa k bahačem v mestih in trgih, ki mu navadno tako pomorejo, da — skoro popolnem onemaga. Vzame se mu po 40, 60 do 100 %, in v ta namen pridelek na polju ali v vinogradu na leta zanaprej pograbi. To je stokrat hujska desetina od nekdanje. Zatorej se tudi čuditi ni, zakaj da so mestjani, bahači in mnogi uradniki ob času volitev proti kmetskemu ljudstvu v najtesnejši zvezi. —

Se ve, da je povsod pri enih kakor drugih častnih izjemkov; posebno je pa purgarstvo menj rogato in trdo proti kmetom, kjer ni uradnikov. — Pisarij po uradnijah ni ne konca ne kraja, uradnikov vse gomezi. Pri mnogih stroških za davke, priklade, štampeljne itd. se pa mora še posebe skoro vsaka pisana vrsta plačati. — Srenjske in okrajne doklade so 4—5 krat večje od nekdanj in se še leto za letom množijo; pota in ceste so pa v občé slabeje od nekdanj, dasi okr. zastopi mnogo denarja na ceste posujejo. Pri vseh ogromnih stroških, ktere ubogo ljudstvo trpeti mora, je pa javna varnost v takó slabem stanju, da že ne vedó ljudje kaj početi. V nekterih krajih najdeš že komaj hišo, v katero še niso tatovi strli; v mnogih krajih se potepuhi pri belem dnevu posebno pri samotnih hišah zglašajo in ljudi natezajo. V tem pa, ko za potepuhe strahú ni, ima gospóda veliko skrb za duhovnike, kaj da s predižnic govore; in če se le kaka nevšeč beseda ulovi, se

pokliče duhovnik pred sodnijo. Ljudstvo za dragi denar skoro nobene pravne obrambe nima; kar pa pri gospôski opravitni ima, ne gre naprej, ker je gospôska večjidel z nepotrebnimi pisarijami preobložena.

In ker že o novih pridobitkih govorimo, ne smemo zamolčati hranilnic, ki so se v novejšem času po mnogih krajih ustanovile. Kakor kažejo skušnje, se bogate hranilnice največ ob denarjih, ki prihajajo iz rok ljudstva, a ljudstvo ima uboge malo od hranilnic. Mestjan ali tržan, ki potrebuje denarja ter ima le nekaj stopinj do hranilnice, dobi proti menjici (vekselnu) denarja, kolikor ga potrebuje; kmet mora daljno pot storiti, svoje posestvo ceniti in posojilo vknjižiti dati; notarju, uradnikom in državi desetino odrajta, preden koj dobi. Ker je kot slab plačnik povsod na glasu, dobi kmet le težko in proti neprimernim obrestim denarja na pòsodo. Visoke obresti pa spravijo marsikterega na kant. —

To so liberalni pridobitki za kmetijski stan. Če pa kmetje svoje želje in pritožbe v peticijah deželnemu zboru predložijo, preidejo liberalni gospodje poslanci pri tem predmetu na dnevni red, in mali baron Rast pobaše kot poročevalec med posmehom zbornice celi kup peticij in jih vrže na stran! —

Skončajmo žalostni, a resnični popis! Kmetje so zadolženi, zemljišča se drobé v majhne kòsce; drug za drugim gre iz kmetijstva, meščani in tujeji pa kupujejo kmetijska posestva. Zbegani in obupni kmetje se spuščajo v pravde ali si pa sami skušajo posilama pravico napraviti, kar jih potem pred sodnijo in — v zapor spravi. — Ako se kmetijstvu kmalu v pomoč ne pride, bode pokončano, kakor je obrtnija.

Gospodarske stvari.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

Spremembe ozračja.

Kedar mislimo v drugič vino pretočiti, moramo vselej na lepo, mirno vreme gledati. O vetrovem času se namreč vino vzdigne in rado vre, kar vsak lahko zapazi na polnih sodih; ko čep izmakne, bruhne vino ven, veter je vino vzdignol, ali prav za prav sprememba ozračja. To prikazen tudi spomladi zapazimo o mesecih marciju ali aprilu. Zato pa se mora vino poprej pretočiti, meseca januarja ali februarja v lepem, tihem vremenu, kadar se tudi veliko lože s sodi dela, katerih je treba izpirati, prekucavati in snažiti; kar se ne bi dalo ob deževnem ali celó snežnem času tako lahko zvrševati.

Kako se vdrugič vino pretaka?

Kdor ima 10 štrtinjakov ali 100 veder vina za pretakanje, najbolje stori, ako troje sodov enake velikosti dobro pripravi in dela tako-le: enega uvrsti, in ko se mu je žveplo vžgalo, se vanj vlivati začne iz bližnjega soda, ki je na medeno pipo djan; drugi sod je za drožje, ki ga bo, ako se noče za to kad rabiti, iz ktere se potem drožje v prazni sod, ki na koncu pretakanja ostane, pospravi; tretji prazni sod pa se uvrsti na mestu, na katerem je ravnokar pretočeni sod bil, in se torej samo pipa v bližnji sod dene in dalje pretaka. Med tem, ko se iz enega soda pretaka, se prejšni sod izpira; in ko iz naslednjega čisto vino izteče, je že ta sopet pri rokah. Tako se pretakanje do konca zvršuje, kar zamoreta dva človeka v enem dnevu opraviti, če sta vajena in nekoliko urna. Zadnjič se tudi tisti sod pretoči, v ktereга smo o prvem pretakanju vso debelo, vsedeno nesnago zlili. Vino iz tega soda se zamore rabiti za dolive, ker ni slabo nego le nekoliko bolj trdo, burno ali silno je; drugemu prilito pa se nič ne pozna. Še bolje pa je, če se za domačo potrebo obrne. Preden se vino v sod vlija, se vsakemu palec dolg in širok kosček žvepla vžge.

Kako se sod drožja oprósti?

Dokler čisto vino teče, se vse v drugi sod vlija; ko pa že začenja bolj po malem teči, je treba pazljivo, polagoma sod od zadej vzdigniti, ináče bi se droži zganile. Sod se pusti cediti, dokler se droži ne prikažejo; potem pa se koj pipa zaškrne in sod iz svojega mesta vzame, pipa izmakne, sod pa iz pivnice spravi. Tu se za bokal vode v sod vlije, sod nekoliko povalja ter zavali potem na letro, ktera je na enem koncu s podnožjem ali šrogami podložena, pod ktero se škap postavi in droži vanj iztočijo.

Kamo z droži?

Spravijo se v sod, ki smo ga že poprej na svojem mestu uravnali, ali pa v kad, in zadnjič iz kadi v prazni sod, kateri ob koncu pretakanja ostane. Ker še niso vse droži iz soda, se sopet nekaj več vode v sod vlije, in sod prekucuje, droži pa v sod spravljajo. Te droži pa niso več tako dobre, ko so prve bile, zato si jih vincarji hranijo in potem na tropine vlivajo, ko te kuhajo, kar boljše žganje stori. Tretje, na isti način pridobljene droži pa vincarji z vodo stanjšajo in jih živini piti dajejo.

Kako se drugo pretakanje konča?

Ko smo vse sode popolnoma napolnili in čepe trdneje v pilike vpostavili, se tisti sod, ki ni celó poln, na pipo dene za doliv in domačo potrebo, ako se ni za to tisto vino obrnilo, ki smo ga od unega soda natočili, v ktereга smo o prvem

pretakanji vsedeno nesnago od drugih sodov popravili. —

Vsi prazni sodi se morajo zdaj dobro izprati, na pilike obrniti, se obcediti in osušiti na zračnem kraju; potem se na svoje mesto spravijo, kder sode navadno hranjamo. Ravno tako se očedijo škafi z vso posodo, ki se je rabila. — Ko se je vsa posoda osušila, se koj v klet spravi. Zadnjič se klet lepo očedi in pomete, tudi sodi se obrišejo, čepi še enkrat pregledajo in delo je končano. —

Hren.

M. Hren je v mnogem oziru zelo koristna rastlina in bi zaslužil, da se z večo skrbljivostjo goji nego se to navadno godi.

Mislijo, da je domovina hrenu v deželah okoli baltiškega morja, kder so ga severni Slovani od starodavnih časov poznali, gojili in na vsakojake načine rabili. To mnenje zagovarja prej ko ne tudi nemško ime „Meerrettig“. Iz teh pokrajin se je razširil po celi Evropi in se povsod ali prideluje ali pa divje raste. Nekteri kraji so posebno na glasu zaradi izvrstnega hrena, tako n. pr. na Českem kraj okoli Kutne gore, Srbija, Srem, Bosna; pri nas na spodnjem Štajerskem obrajtajo gospodinje posebno hren iz Pekerskih hribov zavoljo njegove slasti in ostrosti. Temu je vzrok, da mu tu posebno zemlja in obnebje ugaja, tam pa ga bolje gojijo. Ali pri nekoliko večji skrbnosti in bolj razumnem ravnanju mogel bi se tudi po drugod, malo da ne povsod dober hren pridelati tako, da bi ga za domačo porabo dovolj bilo, se ga pa tudi v tuje kraje lahko prodalo. Koliko lepega, debelega hrena se leto na leto izvažajo iz Česke in za njega lepega denarja potegne!

Hren ima podolgasti, včasih po več čevljev v zemljo segajoči koren in zahteva globoko, prhko, nekoliko vlažno zemljo, najbolj mu ugaja prhka, prstenita ilovača. Ako je na taki zemlji vzgojen, je umerjeno, rekli bi, ugodno-ostrega, oslastnega okusa, kakoršnega naj rajši imajo. Stori tudi na žilavem, pustem zemljišču; ali tu je tudi žilav, lesén in preveč oster.

V mnogih krajih naše domovine raste hren sam ob sebi, naj rajši po ilasto-prstenih vinogradih in tako obilno, da ga skoro izkoreniniti ni. Po drugod ga sopet po vrtih umetno pridelujejo. Zemljišče mu se pripravlja takole: Treba ga je globoko na dva čevlja prekopati (vzrahljati), z strohnelim govejim gnojem dobro pognojiti in po 5—6 čevljev široke, precej visoke grede narediti in ga po 1—2 čevlja narazen, rajše bolj ležeče kakor navpično, po koncu saditi. Pravimo saditi, kajti tudi hren spada med one rastline, ktere se prej po korenju kakor po semenu razplodijo. Razploduje se pa ali po korenju ali po kopicah.

Ker ima namreč glavni koren navadno poleg sebe tudi še tanjših korenin ali žilja, se po 5—8 palecev gosje peró debele na dolgo odrežejo in se tako globoko v zemljo vtisnejo, da jim samo glavica iz zemlje gleda.

Navadnejše se pa sadi po kopicah; odreže se namreč od debelega korena cima (glava) po palec nizko ter se tako kapica v zemljo vsadi. Videli smo, kako da se je debel koren za porabo izkopal, kapica komaj za četrt palca odrezala in se potem ta odrezek samo z nogo v zemljo zahteval, in v kratkem času požene skoro še močnejše.

Samoraščen in samo memogredé (pri kopanju vinograda) prikopani hren naraste na palec in še debelejše, ali kateremu se bolje streže, ta še črez dva palca in debelejši priraste.

Kdor hren umetno prideluje ter hoče, da mu postane debel, mora mu okoli Kresa koren odkopati, vendar tako, da ga iz poprejšne lege ne iztrga; potem mu pustivši samo glavni koren, vse postranske koreninice ali žilje poreže in ga sopet skrbno zagrebe. Odrezane pristranske koreninice zamoreš sopet posaditi. Ako se to še nektereprati ponovi, vzraste hren mnogo debelejše nego po navadnem načinu.

Hren je od avgusta ali julija pa noter do spomladi naj boljši, dokler se mu mozga, sok sopet ne povrne. — Razven jedilne začimbe, za kar se hren na toliko načinov pripravlja, rabijo ga tudi za zdravilo; kajti čvrsto (frišno) nariban hren položen na kožo služi ji kot dražilo kakor gorušica (ženaf), kateri se tudi primešava; rabijo ga tedaj ali samega ali z gorušico v takih primerljajih, v katerih gre za to, da se vročina iz kože potegne. — Z vinom ali žganjico polit hren jemljejo v umerjenih podatkih proti krčju v želodcu. „Stollova voda“, s katero si pege z lica preganjajo, pripravljena je tudi iz hrena. Mleko se obvaruje, da se ne siri, ako se nekoliko kapljic hrenovega soka v mleko kane.

(Po Zagreb. Gosp. listu.)

Oglas

zastran napredovalnega poduka v kmetijstvu.

Ministerstvo poljedelstva dovolilo je osrednemu kmet. odboru v Gradcu za tokoče leto 500 gld. z namenom, da se podpira nakupovanje najpotrebniših učnih sredstev pri napredovalnih kmet. solah, in da se dotičnim učiteljem nagrada (25 do 50 gl.) dati zamore. Odbor vabi krajne šolske svete kakor tudi učitelje, ki se s podukom v kmetijstvu pečajo, oglasiti se za podporo.

Ako se prosi za učne pripomočke, se morajo ti in njih namen kakor tudi stroški vsaj poprek naznaniti. — Učitelji želeči remuneracije naj v prošnji povedó tvarine, ktere so obdelovali pri poduku, kako dolgo in koliko ur na tjeđen da je poduk trajal; spričati tudi morajo, da so se sami v

kmetijstvu izšolali. Ob koncu tečaja se poroča osrednemu kmet. odboru, kako da se je šola obiskovala in kakošen da je vspeh. Peročilo pregleda in potrди okr. šol. vsēt. Nagrada se da ob koncu poduka.

Dopisi.

Iz Celja. 21. apr. (Bela nedelja z novo lučjo.) Nič nenavadnega ni, da smo včeraj, kakor vsako leto imeli prvo obhajilo otrok, razun tega, da je bilo letos veliko menj od prejšnjih let otrok takih, ki šole ne obiskujejo, kajti med 100 jih je bilo nešolarjev le 24, v tem ko jih je druga leta dobra tretjina ali še več nešolarjev bilo. — V kromniku celjskega mesta pa se bo včerajšni den zapisal zato, ker se je sinoči prvokrat mesto s plinovo svečavo razsvetlilo. Svetilnice so veliko okusnije in pripravniše od unih, v katerih je petrolej gorel. Ob 8. uri je domača godba začela igrati pred mestno hišo, ktera je bila lepo umetno razsvetljena. Na pomolih (altani) ste bili dve piramidi, sredi grb celjskega mesta s 3 zvezdami, vse iz lučic napravljeno.

Nova luč po mestu bo res boljša od stare, kakor se je včeraj pokazalo; bodo li pa tudi duhovi, ki vedno po luči v svojem smislu kričijo, bolj razsvetljeni, kakor dozday, je težko misliti. Duševnega razsvetljenja je dan denešnji prav težko dobiti, kajti se očitno spolnuje beseda Gospodova: da ljudje temoto rajši imajo kakor luč! —

Iz Ptuja, 15. apr. (Liberalno junaštvo.) Velikonočni ponedeljek, 14. t. m. imelo je naše politično-gospodarsko društvo občni zbor. — Društveni odbor je bil povabil k skupščini našega poslanca, g. Hermana, kteremu je tako prilika bila dana, poročati volilcem o svojem delovanju v deželnem zboru. — Ko je društveni prvosednik, č. g. župnik M., skončal svoj nagovor, poprime besedo g. Herman. Komaj pa nekoliko minut čisto mirno in objektivno o rečeh, ki so sploh znane in tudi v slovenskih listih že mnogokrat popisane bile, govori, vstane politični komisar, g. Rupnik, in reče brez vsake poprejšne opazke ali kakega ugovora: „Društvo“ (reči bi bil moral: skupščina) je razpuščeno!“

Kot razlog temu je navedel, da g. Herman kot gost pravice nima v skupščini govoriti!! — Tega pa niti društvena postava, niti pravila šentlovenskega društva ne branijo, kakor tudi po drugod nikjer politička gosposka ne ugovarja, ker ugovarjati ne more, ako neud s privoljenjem prvosednika besedo v skupščini povzame. G. komisar se je potem še z drugimi ugovori skušal zagovarjati. Rekel je, da se v „gospodarskem“ društvu o političnih rečeh govoriti ne sme, kar je pa očitno krivo, ker je omenjeno društvo „politično-gospodarsko“. — Izgovarjal se je tudi s tem, da je nazočih neudov — par

ženk je namreč pri vratih stalo — spuščina je pa — po komisarjevih mislih — tajna! To je naravnoč smešno, ko bi prežalostno ne bilo! — Ko bi skupščina ne bila javna, bi tudi komisarja ne bilo; ker je pa kot javna se gospôski naznanila, zato je bil prišel g. komisar, in s svojo nazočnostjo je komisar sam sebe očitno pobijal, in to toliko hujše, ker je on sam nepoznanega gosta seboj pripeljal, ki se je brez ugovora zborovanja udeleževal! — Slednjič je društveni odbor dvakrat: v št. 14. in 15. „Slov. Gosp.“ v javno skupščino povabil ude in volilce sploh, če tudi niso društveni udje, da zaslišijo poročilo g. poslanca. — To čudno postopanje g. komisarja vzbudilo je med skupščinarji misel, da je vse to napleteno bilo edino le v ta namen, da se liberalcem nevšeč g. poslanec — ošviga (blamira).
(Konec prihodnjč.)

Iz ljutomerske okolice. Zeló nas je osupnila vest iz bližnjega, vseskozi narodnega trga Središča, da so si tam g. V., po rodu Nemca, za prvosednika v krajni šolski svet zvolili. Novica bila je toliko bolj neverjetna, ker voljeni ni le trd Nemeč, temuč tudi drugoverec — protestant! — Tolaži nas edino le to, da je g. V. v občje pošten, narodnosti in našej veri manj nasproten, kot marsikteri možicelj slovenske krvi in katoličan — po imenu. Vsekako pa se čudimo, kako li je mogoče, da si narodni (?) tržani ravno načelnika iz „blažene Nemčije“ volijo, ker v svoji sredini dovolj sposobnih oseb za predsedništvo štejejo, in ker inaiče stranske ljudi posebno radi nemajo, češ, da imajo od njih več škode kot koristi. — Čudno pa ostane, da si župnija, ki je razun „enega“ žida in „enega“ protestanta popolno katoliška, drugoverca voli v krajni šol. svet in to še za prvomestnika! — Mar Središčanje ne vedó, da je krajni šolski svet tudi za to, da brani šolskej mladeži katoliško izrejo? Bode li drugoverec to bolj pospeševal kakor domačin katoličan? Sramota, da nespametni Slovenec vedno le tuje povzdiguje, domače pa zmetuje! Središčani, drugo pot pa žida!!

Iz gor. Radgone. (Okrajni zastop se kuja. Zlata avtomija.) Naš okr. zastop šteje 6 izvoljenih udov in prvosednika, skupej 7 glav. Da se glasovati zamore, je treba razen prvosednika četirih zastopnikov nazočih. Prvosednik razpisuje sejo za sejo, gospodje pa, ki imajo „avtonomijo“ vedno na jeziki, ostajajo lepo doma ter se seje vršiti ne morejo. Med temi „strikarji“ je tudi naš liberalni okr. glavlar, ki sicer vedno srenjam očita, da svojih dolžnosti ne spolnujejo. Naj bi vendar sam z vestnim spolnovanjem svojih dolžnosti lep izgled dajal. Tako pa ravno nja vne-marnost in opozicija proti konservativnemu okr. načelniku tudi druge odbornike zapeljuje, da k sejam redno ne prihajajo.

Pri takem stanju morajo vsi poslovi zaostajati, škoda pa trpi naše ljudstvo. Po novejši postavi mora namreč okr. zastop v to privoliti, da

se naloži srenjska priklada. Če pa okrajnega zastopa vkupej spraviti ni, ostanejo tudi srenje na cedilu in srenjska uprava je ustavljena. Pri takem stanju se pač liberalna gospoda čuditi ne sme, ako nemamo do nje in njenih čudnih naprav nobenega sočutja več!

Za poduk in kratek čas.

Turki pri Radgoni.

(Dalje.)

Zares žalostno je, če pomislimo, kako strašno da človek človeka na tem svetu preganja! Od kod pa to pride? Nevernik, Turčin, odgovora pravega ne najde. Kakor nagon nemo živino, žene njega, nevernika, divja strast, ktere krotiti ne more! Drugače je to pri kristjanu. On pozna v svojem Zveličarju izgled popolne prizanesljivosti in krotkosti, ima tudi obilno milosti, krotiti svoje strasti, kakor mu to očitna zapoved Božja veleva. Brez premagovanja samega sebe, brez strahovanja svojih strasti ni kreposti, ni krščanskega značaja, naj se človek še tako šopiri in visoko svojo glavo povzdiguje. V kako veseli družini in blagem miru bi lahko živeli med sebo, ako bi vsak želel in pustil vsakemu svoje! Imenuje se zemlja vzlasti dolina solz, — ker je človeku naj hujši sovražnik na njej — človek sam. Prav so sicer storili naši starši, ki so stavili življenje za brambo svojih najdražjih zakladov na svetu: svete vere, poštenosti, čednosti in svobode; a gorjé, — trikrat gorjé pred sodnim stolom večne pravice trinogom in nasilnikom, ki niso prelivali krvi v brambo, marveč v nasitjenje brezmerne sebičnosti in hudobije, ki so zatirali narodov srečo po krivici. Umete li sebični nemčurji?

Ustavlja se mi peró obširno popisati miroljubnim Slovincem bitvo pri Apačah. Naj vam torej zadostijo le nekteri izgledi junaštva kristjanov. Po opravi in pogumu odlikoval se je med drugimi koroški vitez Kolnic. Željen slave in časti pritiska viharno naprej in udriha z velikim mečem po turških glavah; kmalu pridere do Ahmetbega samega in pobije na njegovi strani dva imenitna načelnika. Ahmetbeg, silno razkačen, se ga zdaj loti sam; zgrabita se v silnem dvoboju. Vsi okrog ostrmé, kajti obadva sta krepkih telesnih moči, obadva orožja vajena. Silno močjo pada mah na mah; toda dobro se drug drugemu ogiba, drug drugega udarce dobro odbija. Ahmetbeg, čedalje v večji stiski, že kliče svoje na pomoč, kar mu mahne Kolnic po plečih s tako močjo, da se kar vlije rudeča krv. Zdaj plane trôpa Turčinov na hrabrega viteza. Dasi jih razganja in seka, bi ga bili pokončali, ko bi ne bili v pomoč prihiteli tovariši vitezi in mu rešili življenje.

Že ste se klali vojski dve uri, a nobena se

še ni umaknila za korak. Zdaj nastavi Ahmetbeg pet tisoč vojakov, ktere je zadej v podporo imel ter udari ž njimi naglo na sredino kristjanov. Nadejal se je, da, ako pobije sredino in ž njo vojskovodjo, zamore potem lahko razpoditi desno in levo krilo. Turek je dobro računil; kajti ni bilo Štajercem mogoče silovitemu navalu se upirati. Na stotine jih pade pod sabljo nevernikov, drugi se morajo umakniti. Že preti strašna nevarnost kristjanom. V tem hipu povzdigne Arnešt junaški glas, in nabere krog sebe kolikor še ima najboljših vojakov, in posebno težko oborožanih vitezov. Kakor srditi oroslani se zaženejo na Turka. Da jim zmedejo goste vrste, spodbodejo konjiki konje in se zaženejo v sredo med nje. Prvi med junaki bojuje se vojvoda; treskam enako letijo na desno in levo turške čepinje. Vojvoda pade raz hudo ranjenega konja; otmejo ga smrti trije vitezi, žrtujoči svoje življenje za njegovo.

V tem se je bilo Slovincem posrečilo na desnem krilu sovražnike v beg pognati. Viditi stisko vojske v sredini, napadejo hitro Ahmetbega od strani; kmalu potem prihiti v pomoč tudi Frangipan z urnimi Hrvati. Ni trajalo dolgo, in turška vojska bila je podobna zmedeni čedi. Obupno kriči Ahmetbeg in skuša red ohraniti; toda prepozno je že, nikdo ga ne sluša več. Eni se še stavijo v bran, drugi se umikajo in spuščajo v beg. Zdaj je Ahmetu jasna jegova osoda; besnost nosi v srcu, kletve in psovke na jeziku. Spodbode konja in hoče jo po zavčje pobrisati; toda kakor jastreb mu je Frangipan naglo za petami. In glejte! prej tako ošabni in hudobni sovražnik povzdigne zdaj roke in prosi pomilostčenja! A srditi Frangipan zagromi: „Milost poštenemu vojaku; a nobene milosti pa ne lupežu in krvoločniku!“ To rekiši mu zabode meč v prsi, da izdihne pri priči črno dušo!

(Konec prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Drž. zbor je po praznikih delo sopet povzel in bode 24. t. m. slovesno po cesarju samem sklenjen. V zbornici poslancev je prvosednik naznanil, da so poljski poslanci, ki so bili izstopili ter se niso povrnoli v drž. zbor, svoje mandate zgubili. Slovenec Črne iz Gorice je pa tej osodi utekel, ker je po praznikih sopet v drž. zbor prišel. — To vse je brez pomembe, ker bodo m. julija, ali kakor „N. fr. Pr.“ sopet trdi, m. okt. razpisane direktne volitve, za ktere so se začeli federalisti krepko pripravljati. V Ljubljani so se šesli 20. t. m. v posvet slov. rodoljubi iz vseh slov. dežel, in „Narod“ poroča, da so se „enoglasno storili taki sklepi, po kterih se je gotovo nadjati, da se v tem imenitnem času ohrani toliko potrebna sloga med vsemi slov. političnimi strankami.“ — Pozvedli smo, da se

bo stvar prav tako uravnala, kakor razlaga prvi članek dnešnjega lista, kar je prav veselo znamenje, da utegnemo priti do složnega, vzajemnega delovanja pri volitvah. — Tudi na Galiskem, Češkem in Moravskem se kaže veselo gibanje naše stranke. Poljaci so sklenoli, da se ne sestavi posebni osredni odbor za volitve, v katerem bi lahko veter nasti dr. Ziemalkovski s svojimi privrženci zmešnjave delal in ljudi begal, marveč da vzame že obstoječi klub poljskih poslancev stvar v roke. 7. maja se snidejo vsi v posvet.

Rusini so poslali zahvalno pismo cesarju, da so dir. volitve potrjene. Krivičnost Poljakov proti rusinskim deželanom je kriva, da iščejo reve — v drž. zboru pomoči; le pravičnost federalistov jih bo sopet pridobila.

Cesar Ferdinand so 20. t. m. v Pragi slovesno obhajali svojo 80letnico. Na Dunaju se je isti den sijajnimi svečanostmi vršila poroka nadvojvodne Gizele s bavarskim princem Ljudevitom. Brž popoldne sta se, spremljevana od cesarja in cesarice do kolodvora, odpeljala na Bavarsko. Ob tej priliki se je razkazala služba razdelilo mnogo cesarskih redov: Trem ministrom, Schmerlingu, solnograškemu nadškofu in krškemu škofu itd. Tudi na Slovence niso pozabili. — Mestni župan ljubljanski Dežman, grajski posestnik in dež. poslanec Langer s Podgore na Kranjskem (ustavaka), kakor tudi konjiški župan Jož. Pann dobili so raznih krišcev. — Štajarski deželni predsednik postal je ces. tajni svetovalec.

Gospoka zbornica je sprejela nekaj postav, ki so že dolgo rešenja čakale, med temi tudi ono, da sme vlada začasno porotne sodbe ustaviti. Pobijal je postavo edini poljski knjaz Cartoriski kazajé, da postava samovolju služi ter se je izlegla s političnih razlogov. Min. dr. Glaser mu je odgovarjal in to prav čudno. Po njegovih mislih mora imeti vlada pomoček, da ne bodo porotniki mogli nekrivih spoznavati (političnih) zatožencev, ktere vlada obsojene imeti želi. Treba toraj postavte, ki daje pravico ustaviti porotne sodbe, če bi n. pr. na Českem ne bilo upati, da bodo porotniki v vladinem smislu sodili! — Na to je rekla večina gosposke zbornice: amen, tako bodi! — Sprejeta je tudi postava gledé železnice dunajsko-radgonske, kakor tudi poteze Knitteljfeld-Konjice-Rogatec do štajerske meje.

Ogerska delegacija je pritrčila predlogu fin. odbora ter izredne stroške vojnega ministerstva znižala za blizo 3 milijone, in vojni minister se je — udal. — Stroške za ministerstvo vnenjih zadev so Magjari svojemu rojaku Andrassy-u brez ugovora dovolili; povišanje plače skupnim uradnikom (36.812 gld.) so odbili, privolili pa draginsko doklado (57.243 gld.) — Dr. Ziemalkovski je za poljskega ministra brez področja imenovan, menda v ta namen, da bi federalizem na Poljskem oviral? Ne bo nič iz tega!

Iz Gorice donša „Glas“ veselo novico,

da je konservativna stranka pri volitvi v srenjski zastop goriški sijajno zmagala, ter so v 3. volilni skupini voljeni bili dr. K. Doliak, odvetnik in posestnik, dr. Valussi, prof. bogoslovja, in Decolle, kupec.

Vnenje države. Bismark pošlje svojega najzvestejšega prijatelja Keudelná, ki je komaj pol leta zastopnik Nemčije pri Turkih, v Rim za poslanca k ital. vladi, kar pomenja, da hoče svojo, kat. cerkvi sovražno politiko nadaljevati. Kakor poroča „Vtld.“, dobil je Poznanski nadškof, grof Ledohovski, od sv. Očeta pohvalno pismo, da je tako pogumno branil šolam verski značaj in poduk mladeži v narodnem (poljskem) jeziku. Pohvalno pismo iz tega mesta in za take zasluge je pač najlepši „orden“. —

Iz Rima prihajajo vesele novice, da so sv. Oče že precej okrevali ter ni celó nobene nevarnosti. Prehladili so se in nekaj časa bolehal, kar je liberalnim novinam priliko dalo, nekoliko dni prav neumno klobasati.

Razne stvari.

(Dunajka velika razstava) začne se 1. maja ob poldne z veliko svečanostjo. Povabljenih je odličnih gostov kakih 9000. Vstopnina znaša za ta in oni den, ko se bodo premije delile, 25 gld.; 2. in 3. maja 5 gld., 4. maja 2 gld.; ves drugi čas ob dalavnikih 1 gld., ob nedeljah in praznikih 50 kr. Eden milijon vstopnic po 20 kr. namenjenih je onim, ki so k razstavi nalašč poslani in priporočeni. Vojakom se bodo vstopnice po nižji ceni dajale.

(Odbor „kat. tisk. društva“) v Mariboru je v seji 22. t. m. sklenil, da bode tvorek 13. maja občni zbor in scer ob 10. uri predpoldne v dvorani Wiesthalerjevi v graškem predmestju. Program razglasimo prihodujč.

(Mariborski zidarji) hoteli so na večer 22. t. m. napasti italijanske zidarje, ker so ovi pripravljani delati do 7. ure na večer, kar se posebe plača, naši bi pa radi že ob 6tih v delu prenehali. Razkačenost je bila tolika, da so morali vojaki priti miru delat; par najhujših hujskalcev so zaprli.

(Katol. pol. društvo v Konjicah) ima 4. majnika, t. j. tretjo nedeljo po vel. noči, po večernicah na g. prvomestnikovem domu društveni zbor. Razpisane so zdaj občinske in okrajne volitve, za državni zbor volitve pa tudi niso več dalječ. Naj tedaj obilno udov pride k zboru. Kdor še ni ud, in bi se vendar rad zbora udeležil, naj se pri odboru poprej oglasi, da se med društvenike o pravem času sprejme. Društveni zapisovalec.

(Duhovske spremembe v lavant. škofiji.) Za mestnega župnika in opata v Celju imenovan je g. A. Vrečko vojaški kaplan 1. reda v Gradu. — Za župnika v Poličanah je imenovan g. Ben. Juri, kaplan v Ponikvi. Umril je g. A. Krulec, kaplan v Kostrivnici. R. J. P.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	50	6	—	6	60	5	80
Rži	4	—	4	—	4	40	3	75
Ječmena	—	—	3	30	4	—	2	90
Ovsa	2	10	2	20	2	60	—	—
Turšice (koruze) vagan .	4	20	3	80	4	—	3	60
Ajde	3	50	3	20	4	—	3	70
Prosa	4	—	3	20	3	50	3	50
Krompirja	1	50	1	40	2	—	1	40
Sena cent	1	50	2	—	1	60	1	40
Slame (v šopkih)	1	50	1	80	—	90	1	40
„ za steljo	—	90	1	—	—	60	1	—
Govedine funt	—	28	—	30	—	30	—	24
Teletine	—	30	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	31	—	30	—	46	—	28
Slanine	—	35	—	35	—	40	—	36

Loterijne številke:

V Gradcu 19. aprila 1873: 45 87 44 53 1.

Prihodnje srečkanje: 3. maja.

Razpis podučiteljske službe.

Na dvarazredni ljudski šoli pri Kapeli je podučiteljska služba z letno plačo 240 gold., z osebno doklado 60 gold., z pobiljškom od okr. šolskega fonda 100 gold. in z naturalnim stanovanjem razpisana.

Prosilci, ki imajo biti nemškega in slovenskega jezika v besedi in pismu popolnoma zmožni, naj položijo svoje z dokazi zmožnosti podprte prošnje po predpisanem službinem potu naj dalje do 18. maja t. l. pri krajnem šolskem svetovalstvu v Kapeli blizo Radgone.

Okrajni šolski svet Gornjeradgonski
9. aprila 1873.

2—2 Predsednik: H a a s.

Naznanilo.

S tem naznanjam, da od 1. aprila 1873 počeni v fotografični delalnici sopeť sam delam, in da si bodem prizadeval, p. n. občinstvu v vsakem oziru zadovoljevati.

Anton Novak,

1—3 fotograf.
Stanuje v lastnej hiši Schillerstrasse Nr. 147.

Oglas.

Na deželni sadjo — in vinorejski šoli blizo Maribora je služba 2. učitelja z letno plačo 300 gl., prostim stanovanjem in kurjavo, z letnim pavšalom 200 gl. za preužitek in draginsko doklado 20% od letnine, ktere je dež. zbor za leto 1873 dovolil.

Učitelj uči tvarine narodne šole, nadzoruje po predpisanem navodu rejence in pomaga ravnatelju pri gospodarstvu.

Prosilci naj vložijo svoje z dokazi sposobnosti podprte prošnje, in scer služeči učitelji po

svoji prvi šolski oblasti, vsaj do 30. aprila t. l. pri zavodovem ravnateljstvu.

V Gradcu 28. marcija 1873.

3—3

Štajarski deželni odbor.

Ces. kralj. dvorni puškar v Mariboru

Ivan M. Erhart,

priporoča:

- Puške dvocevke od spredej za nabijati iz železa od 12 gld. do najvišje cene.
- puške dvocevke od spredej za nabijati iz svila (drot) 18 " " " "
- Lefauchaux (lefoše) iz svila od 30 " " " "
- Lancaster (lênkaster) iz svila od 44 " " " "
- Revolverje 8 " " " "
- Pistole dvocevke 2 gld. 50 kr.
- „ enocevne 1 " 30 "

Letošnja glavna skupščina deležnikov

c. k. privilegiranega medsebojnega zavarovalnega društva proti ognju za Štajarsko, Koroško in Kranjsko bode v pondeljek 28. aprila t. l. predpoldne ob 10. uri v deželnem poslopju v

Gradcu.

Program:

1. Poročilo računa za leto 1872.
2. Sklepanje računa za upravno dōbo 1871—1872 in poročilo pregledovalnega odbora o tem.
3. Sklepovanje zastran tega, kako porabiti ostanek od l. 1872.
4. Predlog gospodarskega sveta, da se opravljajne razširi.
5. Volitev pregledovalnega odbora, da pregleda račun od l. 1873.
6. Nasveti deležnikov.

K občnemu zboru se spodobno vabijo p. n. gospodje društveniki, kteri imajo po §. 93. društ. pravil pravico zborovanja se udeležiti. — Omenjeni §. pravi: „Pravico občnega zbora se udeležiti, govoriti in glasovati o vseh stvareh, ki se obravnava, kakor tudi pravico volitve ima, razun začasnih gospodarskih svetovalev, vsak društvenik, kteri je v teku društvenega leta pri zavarovalnici zavaroval stvari 6000 gld. vkupne vrednosti, in kteri je po prejšnem oglašenju od ravnateljstva prejel poverjenico, ki mu daje pravico vstopa v glavno skupščino.

V Gradcu 22. marcija 1873.

Franjo grof Meran l. r., glavni ravnatelj.